

Netwerken van lokaal middenveld en lokale besturen

CSI Flanders Slotconferentie
4 februari 2020

Raf PAULY, Tess HITCHINS & Filip DE RYNCK

CSI Flanders onderzoek gefinancierd door VLAIO-SBO

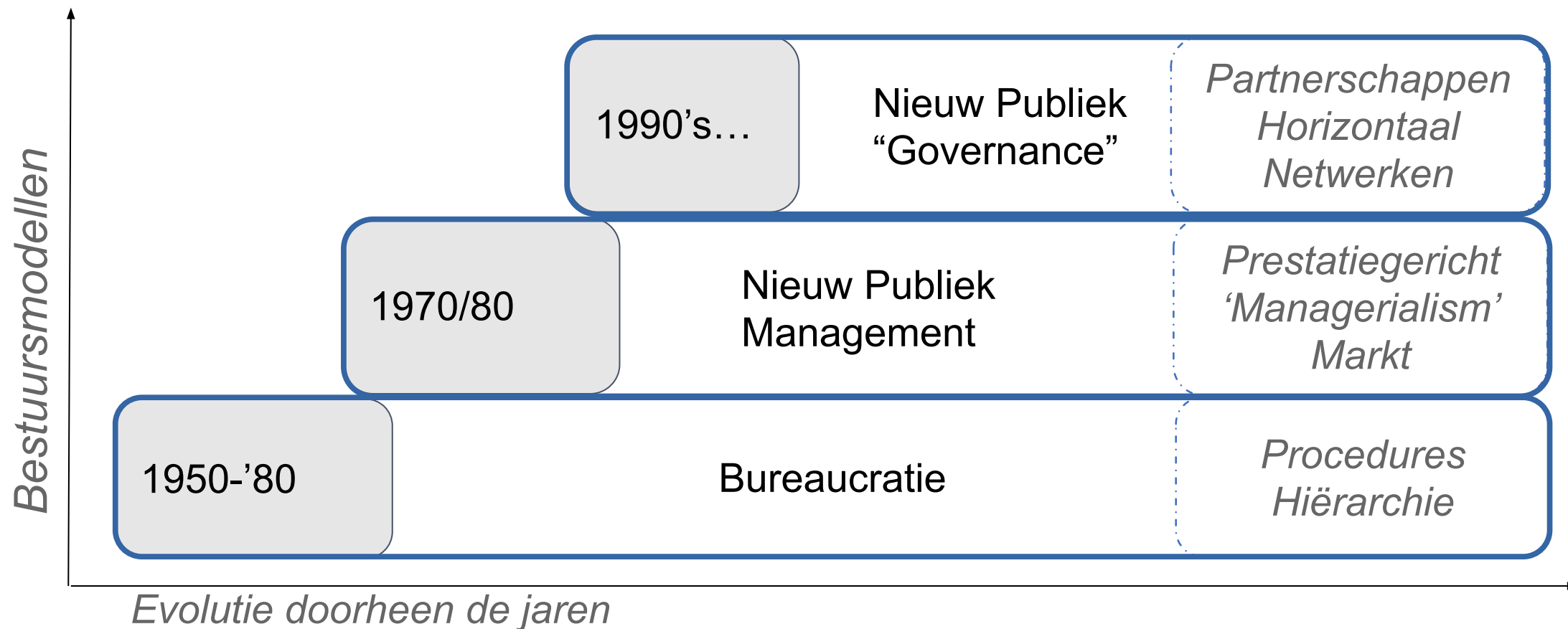
1. Hoe kijken naar 'middenveld' en 'overheid'?
2. Wat leren we uit survey en focusgroepen?
3. Case studies: wat met 'netwerken'?
 - a. Energiecoöperaties
 - b. Opvang en begeleiding van vluchtelingen
4. Algemeen besluit

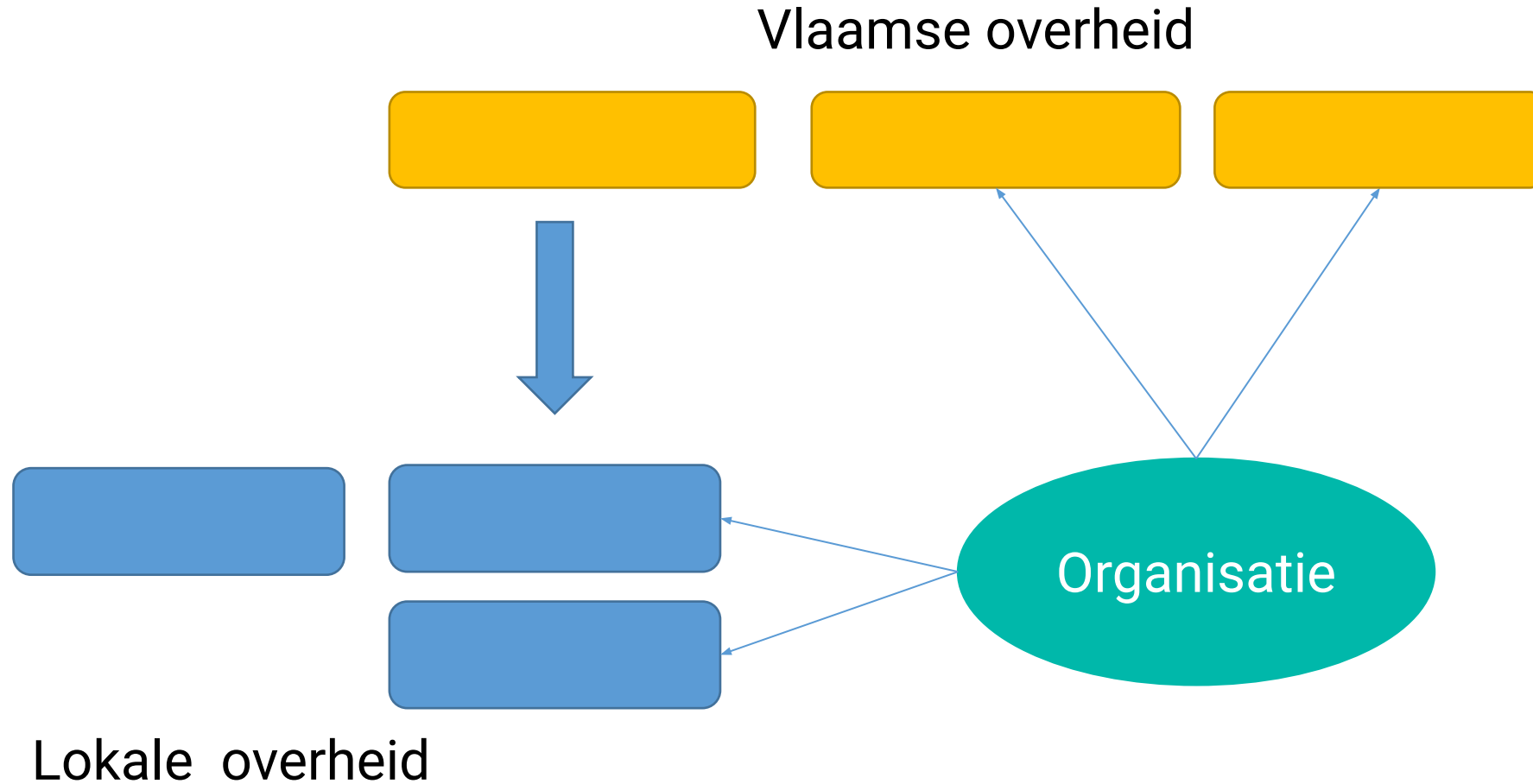
Hoe kijken naar 'middenveld' en 'overheid'?

Drie 'bestuursmodellen'

Meervoudige relaties van organisaties met overheid

Stelling in literatuur:

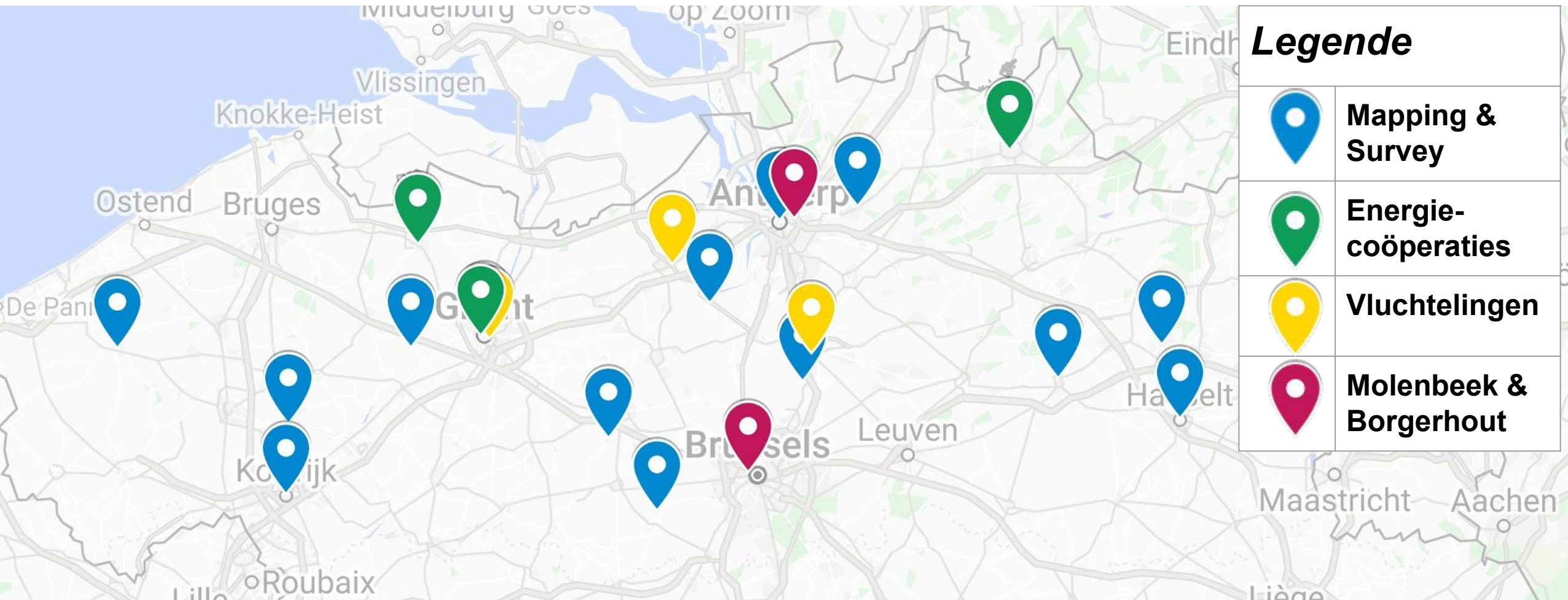
Stadsbesturen zouden **in toenemende mate en zowel voor dienstverlening als voor beleidsproblematieken actief zijn in netwerken** met maatschappelijke middenveldorganisaties

Netwerken wijzen op **gedeelde ambities**, samenwerking, wederzijdse afhankelijkheid

Onderzoek:

- ✓ **Zicht krijgen op relaties**
- ✓ **Survey & focusgroepen:**
eerste verkenning van relaties in lokale middenveld in 14 gemeenten
- ✓ **Indien netwerken: wat, hoe?**
- ✓ **Case-studies:**
 - Energiecoöperaties
 - Asielzoekers en Vluchtelingen

Overzicht van het onderzoek 'lokaal'

Wat leren we uit survey en focusgroepen?

Drie modellen, zwakke indicaties

1. Bureaucratische relatie?
 - Lokale besturen zijn niet de oorzaak van eventuele administratieve last
2. Nieuw Publiek Management?
 - Zwakke indicaties, zeker geen dominante verschuiving (in steden wel nog verder te onderzoeken)
3. New Public Governance?
 - Sociaal kapitaal domineert, met faciliterende overheid
 - Dienstverlening en politiek werk: interactie eerder ad hoc en occasioneel

Een LAT-relatie?

- Groot gevoel van autonomie met verschillende vormen van lichte controle én lichte “samenwerking”
- Dominant beeld: eerder LAT – relatie
- Mogelijke verklaringen:
 - MVO vooral gericht op sociaal kapitaal
 - Betekenis van “samenwerken”, “partners”?
 - Controles op “prestaties”, vraag naar “impact”?
 - Lokale besturen: gericht op eigen werking en eigen doelstellingen

Gemeente	Gooik	Nevele	Bornem	Diest	Heusden-Zolder
Belfius Cluster	Landelijk	Woongemeente		Semi-stedelijk	
Aantal organisaties	52	54	74	118	129
└ 'afdelingen'	37	40	51	72	73
└ 'katholieke zuil'	32	33	29	34	45
└ 'milieu & mobiliteit'	6	1	4	7	1
└ 'etnisch-cultureel'	0	0	1	3	8
Focusgroep Middenveld (aantal personen die deelnamen)	8	8	11	8	10
Focusgroep Bestuur (aantal personen die deelnamen)	2	4	5	2	4

4 bevindingen:

1. Verzuiling voorbij
2. Koepels <-> Afdelingen
3. LAT-relatie wordt bevestigd
4. Vernieuwing en innovatieve praktijken

De case-studies: wat dan met 'netwerken'?

Kat-en-muisspel rond migranten

PIETER DUMON

Met wekelijkse politieacties wil minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon (N-VA) het aantal migranten die in en rond het station Brussel-Noord kamperen verlagen. Hulporganisaties slaagden erin een eerste razzia te voorkomen en willen dat ook de komende weken blijven doen.

Een indoorversie van het vluchtelingenkamp van

► Meer dan 2.000 sympathisanten van de Brusselse hulporganisaties vormen een menselijke ketting van Brussel-Noord naar en rond het Maximiliaanpark. © WOUTER VAN VOOREN

In Brussel vangen gewone mensen elke nacht honderden dakloze migranten op. Ze nemen de verantwoordelijkheid op zich die de overheid afwijst en ontfermen zich over de restjesmensen van het Europese asielbeleid.

Hier pakt de politie je slaapzak af en geeft de buurvrouw je een bed

Correspondent
Europa tussen macht
en verbeelding

Tomas VANHESTE ✓

@CSIFlanders / #CSIFlanders

www.middenveldinnovatie.be

Wordt heel Vlaanderen Eeklogisch?

Elektriciteit: check. Verwarming van huizen: weldra. Eeklo is zelfvoorzienend met groene energie. Het recept?

Burgerbetrokkenheid. 'Als de mensen het snappen, vallen de bezwaren tegen windmolens weg.'

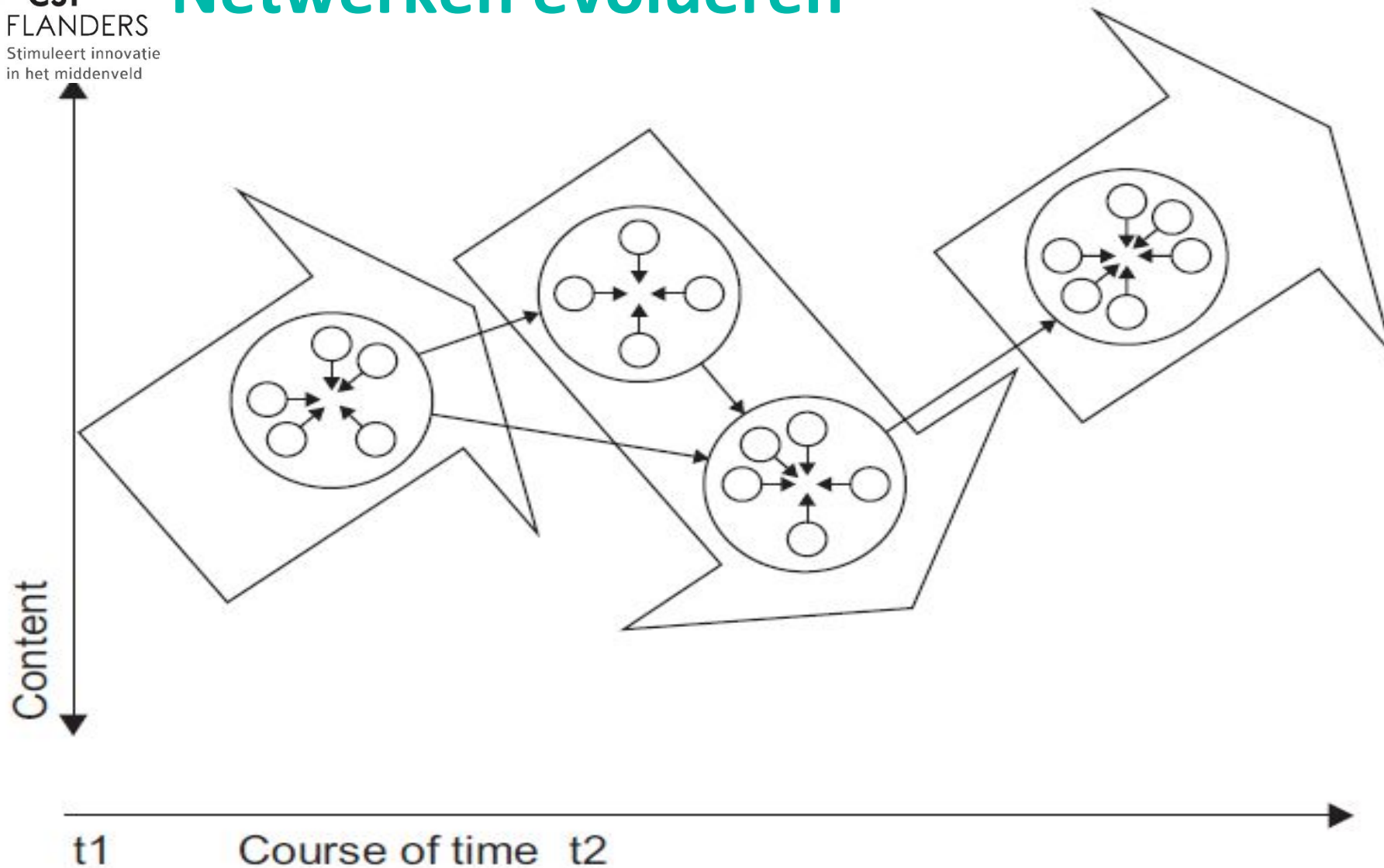
Welke ambitie voor het netwerk?

VORM	COOPERATION	COORDINATION	COLLABORATION
OPRICHTEN	Op korte termijn	Op middellange termijn	Op langere termijn
DOEL / PERSPECTIEF	Dialogoog, uitwisseling, steun Onafhankelijk / Autonoom	Middelen op doelen afstemmen. Afstaan van deel van autonomie	Delen van macht, grote mate van interdependentie
STRUCTURELE BANDEN	Losse banden, leden bewegen vrij in en uit	Enige vorm van stabiliteit	Hechtere banden. Leden bewegen zich buiten 'gewone' gebied
FORMALITEIT	Informeel	Informeel/formeel	Informeel/formeel
RISICO'S & BELONING	Laag risico. Matige beloning	Toename van beide	Hoog risico & hoge beloning

Keast, R. & Brown, K. (2007) *Getting the right mix: unpacking integration meaning and strategies*. In: *International Public Management Journal* (10,1).

Netwerken evolueren

Klijn, E-H., en Koppenjan, J., (2016), Governance Networks in the Public sector, p.86

Impact: De/Re-Politisering?

DE-POLITISERING

- Vooral klemtoon op **sociale cohesie**
- **Consensusgerichte** politiek
- **Instrumentalisering**: het middenveld als ‘onderaannemer’ van de overheid
- **Zelfcensuur**: “verantwoordelijk partnerschap”
- **Managementtechnieken**: SMART-doelstellingen, actieplannen, good practices, ...
- **Professionalisering**, ‘verambtelijking’
- **Mobiliserend vermogen** van organisaties verminderd?

RE-POLITISERING

- Interne politisering van **bestaande netwerken**
 - vb: De Toekomstfabriek (Gent)
- **Nieuwe actievormen** en –organisaties
- **Directe acties** lokken reactie uit van bestaande actoren
 - Vb: *Field Liberation Movement*
- **Nieuwe netwerken** tussen het formele en het informele middenveld
 - vb: Beweging Recht op Wonen (Gent)
- Reactie op de kritiek op het middenveld en op een te exclusief cliëntgerichte houding

o.b.v. Debruyne, P., & Van Bouchaute, B. (2014). De bestaande orde verstoren. Oikos, 69.

proactief de grenzen tussen de organisaties
in het netwerk overstijgen

1. mensen en processen van verschillende organisaties met elkaar linken;
2. relevante informatie zoeken binnen het hele netwerk;
3. informatie van de 'ene' zijde van de grens 'vertalen' voor de 'andere' zijde

Opmerking vooraf:

‘Collaborative’ netwerken = niche
→ maar misschien wel net vernieuwend ?

Stedelijke context vs. kleinere steden en gemeenten
→ de stad als bron van sociale innovatie?

Energiecoöperaties en Lokale Besturen

Eeklo

Gent

Turnhout

Context

Lokale initiatieven voor duurzame energie

- Duitsland, Denemarken & Oostenrijk
- Vlaanderen beperkt met 16 leden REScoop
- 2016: +- 4% windenergie opgewekt door burgercoöperaties
- Energiecoöperaties geen blijvende impact op energiemarkt
- For-profit actoren blijven dominant

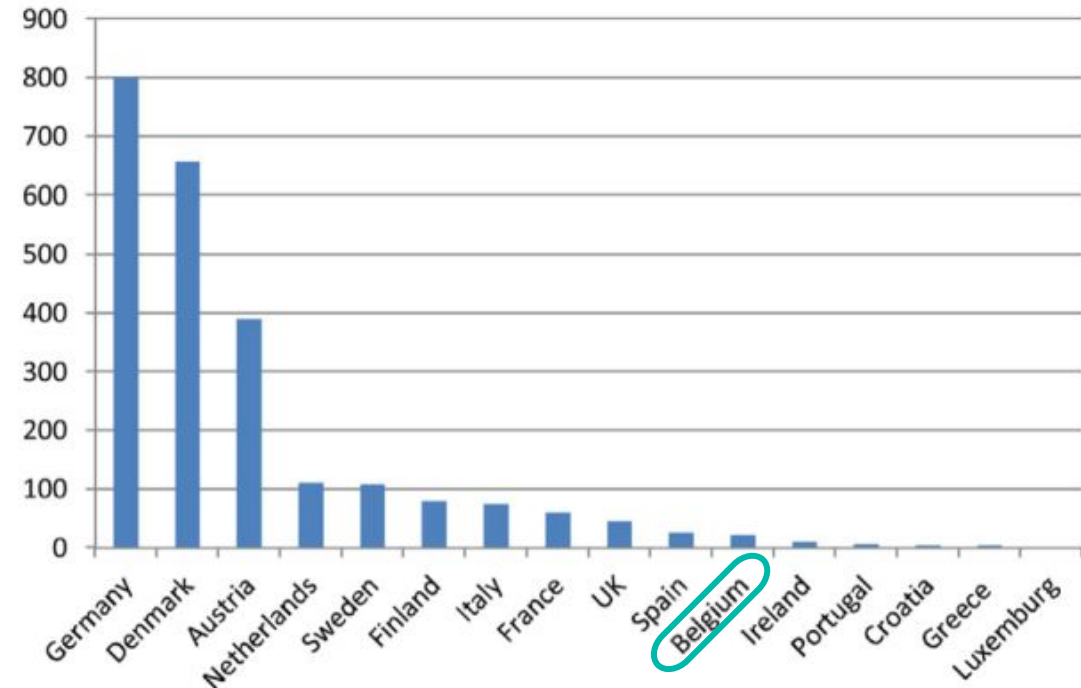

Fig. 2. Approximate number of renewable energy cooperatives in seventeen European countries, 2014.

Source: REScoop.eu.

Geschat aantal energiecoöperaties (in 2014)

Bauwens, T., Gotchev, B., & Holstenkamp, L. (2016)

Maar waarom dan inzetten op burgercoöperaties?

Literatuur toont gunstige gevolgen aan van burgercoöperaties:

- Versterken van de energie rechtvaardigheid
- Burgers inspraak te geven in het productieproces
- Draagvlak creëren (bv. controversie plaatsen windturbines)
- Burgers genieten mee van de voordelen van de lokale energieproductie

De coöperatieve waarden

“De fundamentele waarden van de coöperatieve beweging zijn: zelfredzaamheid, verantwoordelijkheidszin, democratie, gelijkheid, billijkheid en solidariteit.”

De 7 ICA principes: het ‘DNA’ voor REScoops

- 1) Vrijwillig en open lidmaatschap
- 2) Democratische controle door de leden
- 3) Economische participatie vanwege de leden
- 4) Autonomie en onafhankelijkheid
- 5) Onderwijs, vorming en informatie-verstrekking
- 6) Samenwerking tussen coöperaties
- 7) Aandacht voor de gemeenschap

REScoop CVBA

= coöperatie met rechtstreekse burgerparticipatie (bottom up)

Gericht op het versterken van lokale koopkracht

Bv: Ecopower, Energent en Campina Energie

FINcoop CVBA

= hanteert de ICA principes niet en is geen coöperatie maar een bedrijfsinitiatief (top down)

Project in handen van een private onderneming, geld vloeit naar het buitenland

Bv: Aspiravi nv, Eoly nv (Colruyt), Wind Together (EDF Luminus)

Onderzochte energiecoöperaties

	Ecopower	Energent	Campina Energie
Locatie en jaar oprichting	Rotselaar; 18 oktober 1991	Gent; 13 december 2013	Turnhout; 17 maart 2015
Aantal coöperanten	57.000	810	820
Oorsprong	Restauratie watermolen van Rotselaar	Burgerbeweging “Buren van de Abdij”	Burgerbeweging “De Koep”
Werknemers	43	5	1
Actieve regio	Vlaanderen	Groot Gent	De Kempen

Bevindingen

- Multi-level governance impact
- Structuur en evolutie van de netwerken
- Institutionele gelaagdheid
- Professionalisering van het middenveld
- Boundary spanning

Multi-level governance impact

Multi-level: lokale <> bovenlokale

Vanuit overheden

- Europese verdragen & richtlijnen
 - Liberalisering van de energiemarkt
 - Burgemeesterconvenant
 - Clean energy for all Europeans package
- Federaal beleid
 - Nieuw wetboek voor Vennootschappen en Verenigingen
- Vlaams beleid
 - Aanpassing decreet ruimtelijke ordening
 - vernietiging participatiemodel provincie Oost-Vlaanderen

Vanuit middenveld

- Oprichting REScoop.eu en REScoop Vlaanderen

Voorbeeld: vernietiging participatiemodel van de provincie Oost-Vlaanderen

Via Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan (PRS) participatiemodel verankeren bij oprichting van windturbines

Doel: band creëren tussen burger en windturbine + opbrengsten verdelen (20% participatie voor lokale gemeenschap)

Lokaal gesteund project maar niet door bovenlokaal niveau of for-profits

2014: vernietiging provincieraadsbesluit door lobby for-profit

Gevolg: sancties niet afdwingbaar

Voorbeeld: oprichting koepelorganisatie REScoop

Strategie van energiecoöperaties

Top down: invloed op wetgeving

Europees niveau: Clean energy for all Europeans Package (2019)

‘Local’ → ‘Citizen’

Federaal niveau: apart wetboek Coöperatieve Vennootschap (2019)

Bottom up: invloed op lokale besturen

Lokale besturen overtuigen om draagvlakmodel toe te passen

→ **druk uitoefenen op Vlaamse overheid**

Structuur en evolutie van de netwerken

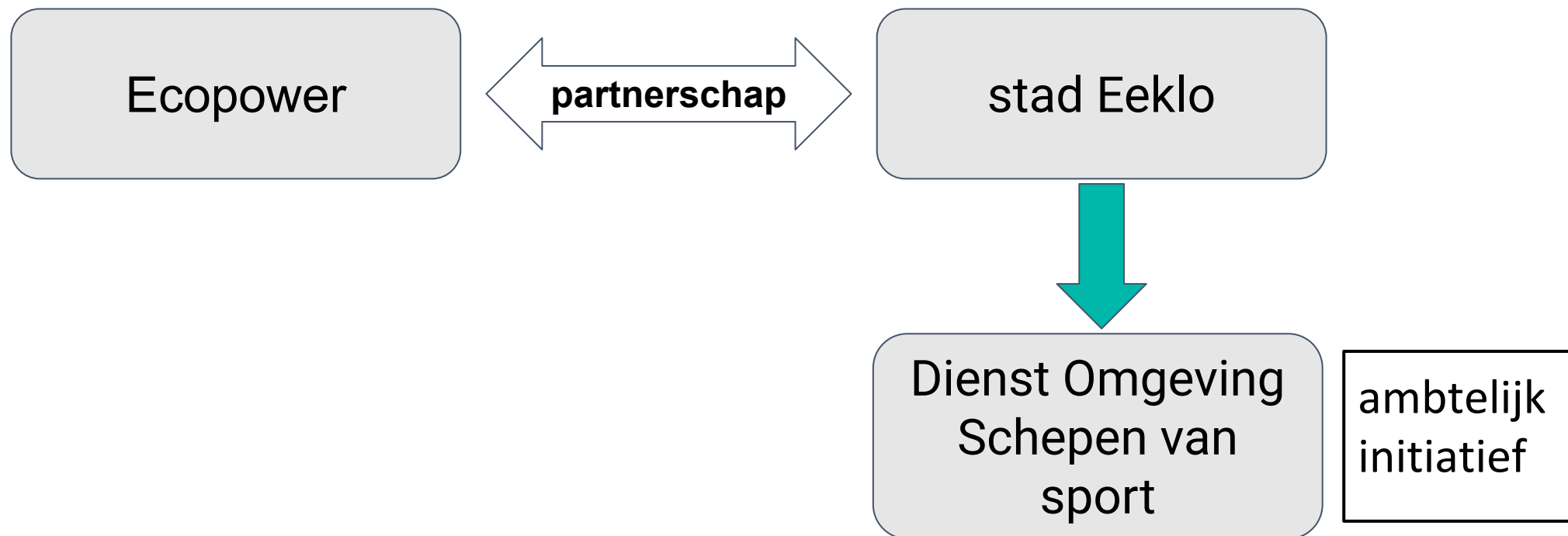
De drie cases voorgesteld

	Eeklo	Gent	Turnhout
Focus	Windturbines Onderzoeksproject warmtenet	Collectieve zonnepanelen , isolatie woningen en onderzoeksproject	Windturbines Toekomst: zonnepanelen en warmtenet
Overleg tussen lokaal bestuur en coöperatie	Dynamisch, intensief en sterk geprofessionaliseerd overleg Partnerschap	Complexer: betrokkenheid van meer stakeholders en andere focus Ad hoc netwerk	6-wekelijks overlegplatform (opstartfase)
Betrokken energiecoöperatie	Ecopower	Energent	Campina Energie

Structuur en evolutie netwerk: Eeklo

Fase 1: ontwikkeling windturbines

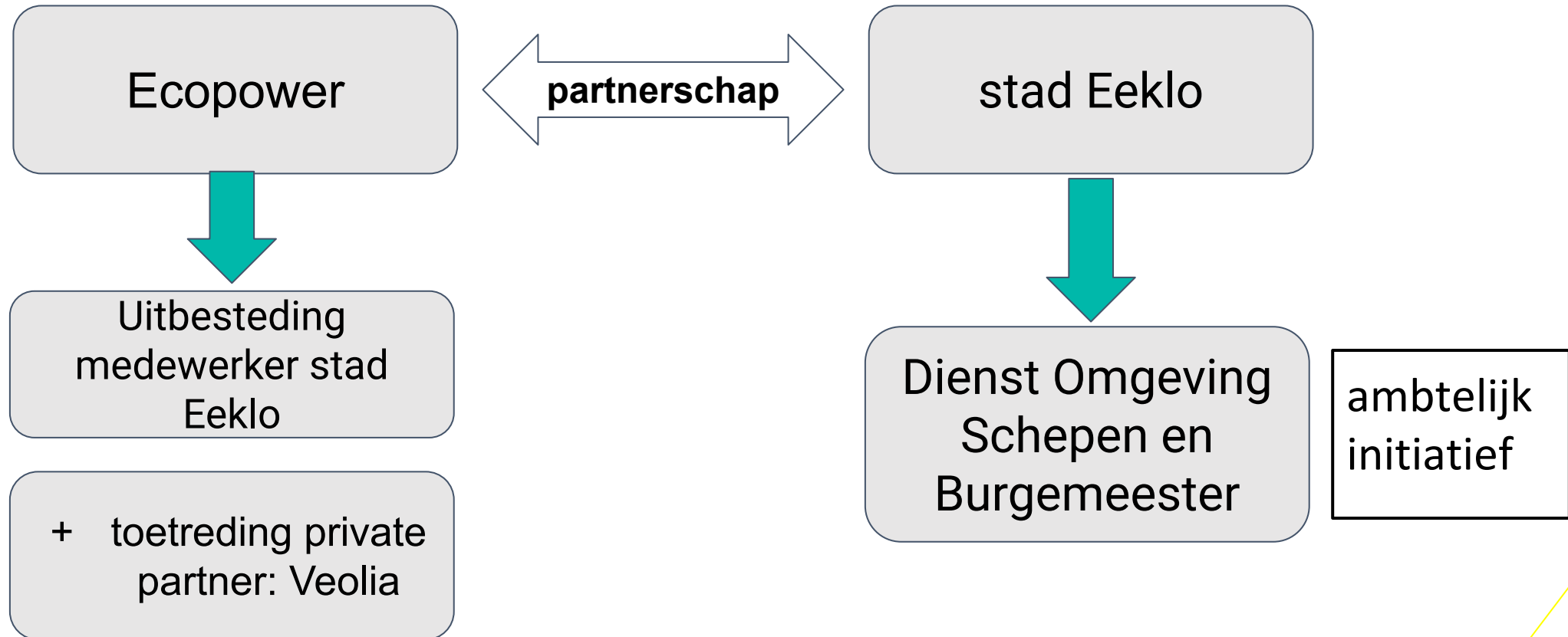

Buiten het netwerk: oprichting private windturbines **Eneco en Aspiravi**

Structuur en evolutie netwerk: Eeklo

Fase 2: meerwaardecreatie Ecopower (warmtenet + vaste medewerker)

Buiten het netwerk: oprichting private windturbines **EDF-Luminus, Elicio, Eneco en Engie**

Structuur netwerk: Gent

Lokale Overheid	
Politiek: ● Burgemeester ● Schepenen: ○ Milieu + kabinet	Administratie: ● Departement Facility Management ● Dienst Milieu en Klimaat ○ Energiecentrale vzw ● Dienst Wonen ● Stedelijk Onderwijs Gent
Middenveld	● Energent ● Ecopower ● Partago ● Gents Milieufrent ● Samenlevingsopbouw ● Domus Mundi ● Lokale buurtinitiatieven
Overige	● Eandis ● Universiteit Gent

Evolutie netwerk: Gent

Moeilijker te vatten in 'fases' gezien de diversiteit en overlap in de projecten

Grote diversiteit aan partners

Diversiteit in projecten

Energent en stad Gent komen elkaar op veel domeinen tegen

Structuur en evolutie netwerk: Turnhout

Stadsbestuur
ondersteunt
coöperatieve model +
zoekt partners voor
Campina Energie

Niet actief betrokken

Geen concrete
projecten, wel formele
contacten

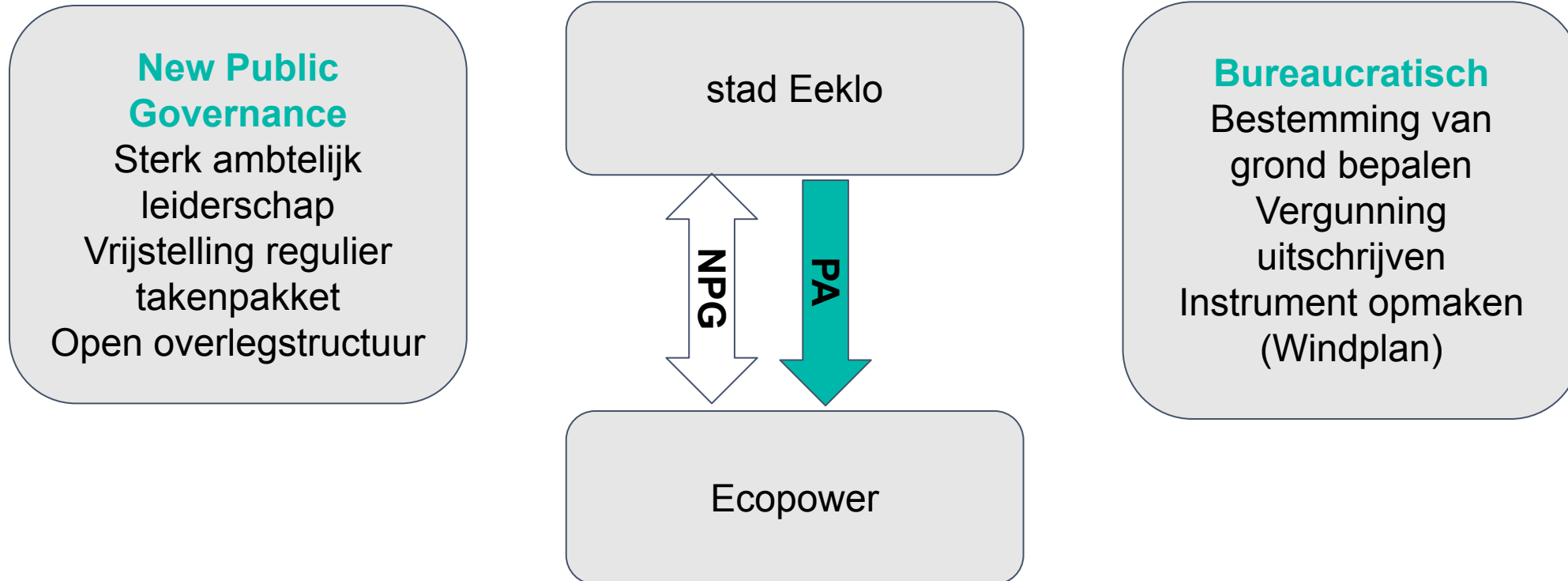
	Fase 1		
	2016 – 2017	2016 – heden	2018 – 2020
Project	Pampero wind I: Vergunning voor 5 windturbines	Zonneprojecten: Kleinere projecten	Pampero wind II: 2 windturbines
Initiator	Eneco	Campina Energie	Eneco
Status project	Voltooid	Voltooid	Vergund
Partners	Eneco , IKA & Campina Energie	Campina Energie	Eneco & Campina Energie
Eigenaar grondgebied	Firma Bolckmans en Avery Dennison	Diverse private partners	Yepp en Philips

Institutionele gelaagdheid

Voorbeeld: stad Eeklo

Professionalisering van het middenveld

Professionalisering van het middenveld

Coöperatie zoekt overheid op voor middelen en ondersteuning, waardoor men kan professionaliseren

Overheid zoekt coöperatie op om er sneller vat op te krijgen en werkt professionalisering mee in de hand

→ Dubbele reflex

Gevolg van de professionalisering:

- Coöperaties winnen aan legitimiteit (bij lokale besturen en energiemarkt)
- Lokaal bestuur verzekeren een kwalitatieve dienstverlening die hen helpt beleidsdoelstellingen te realiseren

Voorbeeld: professionalisering Energent

*“De stad is een **belangrijke bron van referenties**, ook om naar andere steden en bedrijven te gaan. [...] Hoe groter onze portfolio is hoe makkelijker het is om kritische stemmen mee te krijgen. Meer personeelsleden zorgt ervoor dat je meer tijd ter beschikking hebt om gesprekken goed voor te bereiden. Dus je wordt wel **meer en meer au serieux genomen**.”*

*“Tot mijn verbazing stellen wij vast dat wij als kleine organisatie mensen aantrekken die op bepaalde vlakken **meer kennis en expertise** hebben dan het stadsbestuur. De kennis ligt voor een stuk bij ons, aan de kant van de burger.”*

Boundary spanning

Boundary spanning

- Rol van de ambtenaar (met politieke steun ; politici interageren en laten mee hun positie bepalen) □ zelf mandaat creëren
- Zowel ambtenaren, politici, burgers en middenveld actoren actief
- Lokale ervaring <> bovenlokale politieke strategie
- Acties van mensen essentieel voor netwerking
- Zowel bewuste strategie als informele praktijk

Voorbeeld 1: vanuit de praktijk

- Eeklo: ambtenaar neemt initiatief
- Gent en Turnhout: middenvelder brengt mensen samen

Voorbeeld 2: bewuste strategie

- Eeklo: 'uitbesteding' medewerker aan stadsbestuur + inschakelen in koepelorganisatie

Opvang en begeleiding van asielzoekers en vluchtelingen

Mechelen

Sint-Niklaas

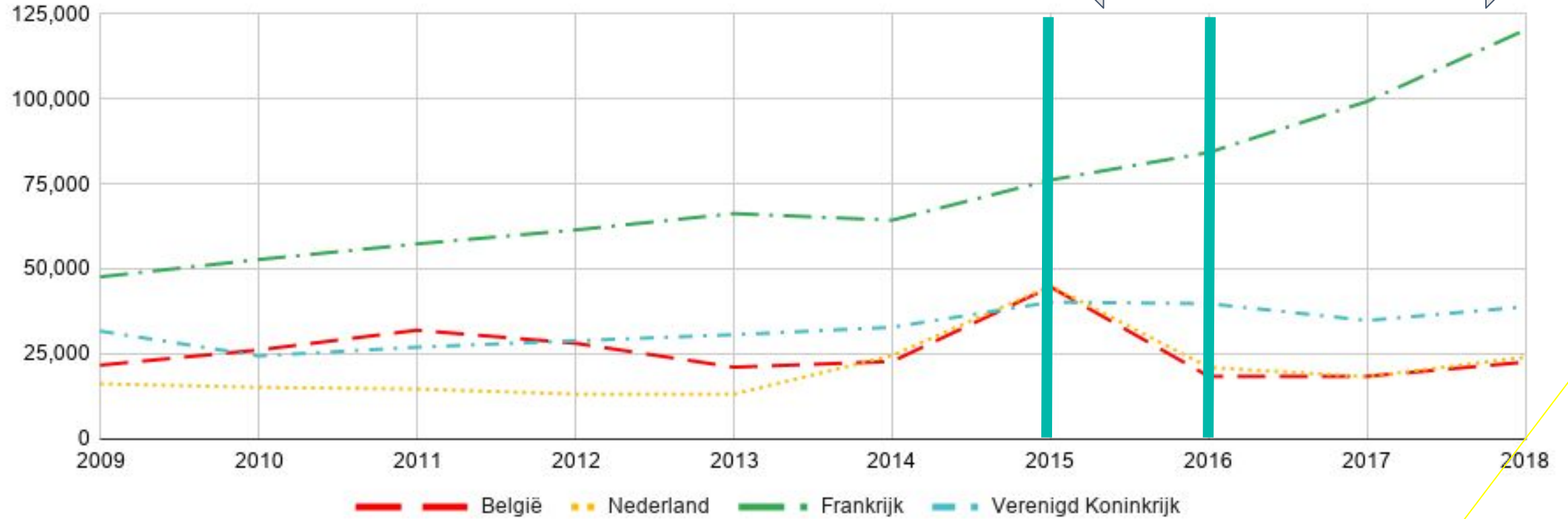
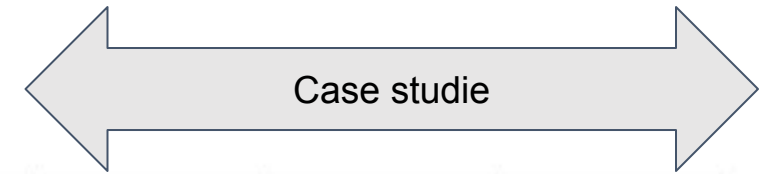
Gent

Context

Asielzoekers 2015-2016

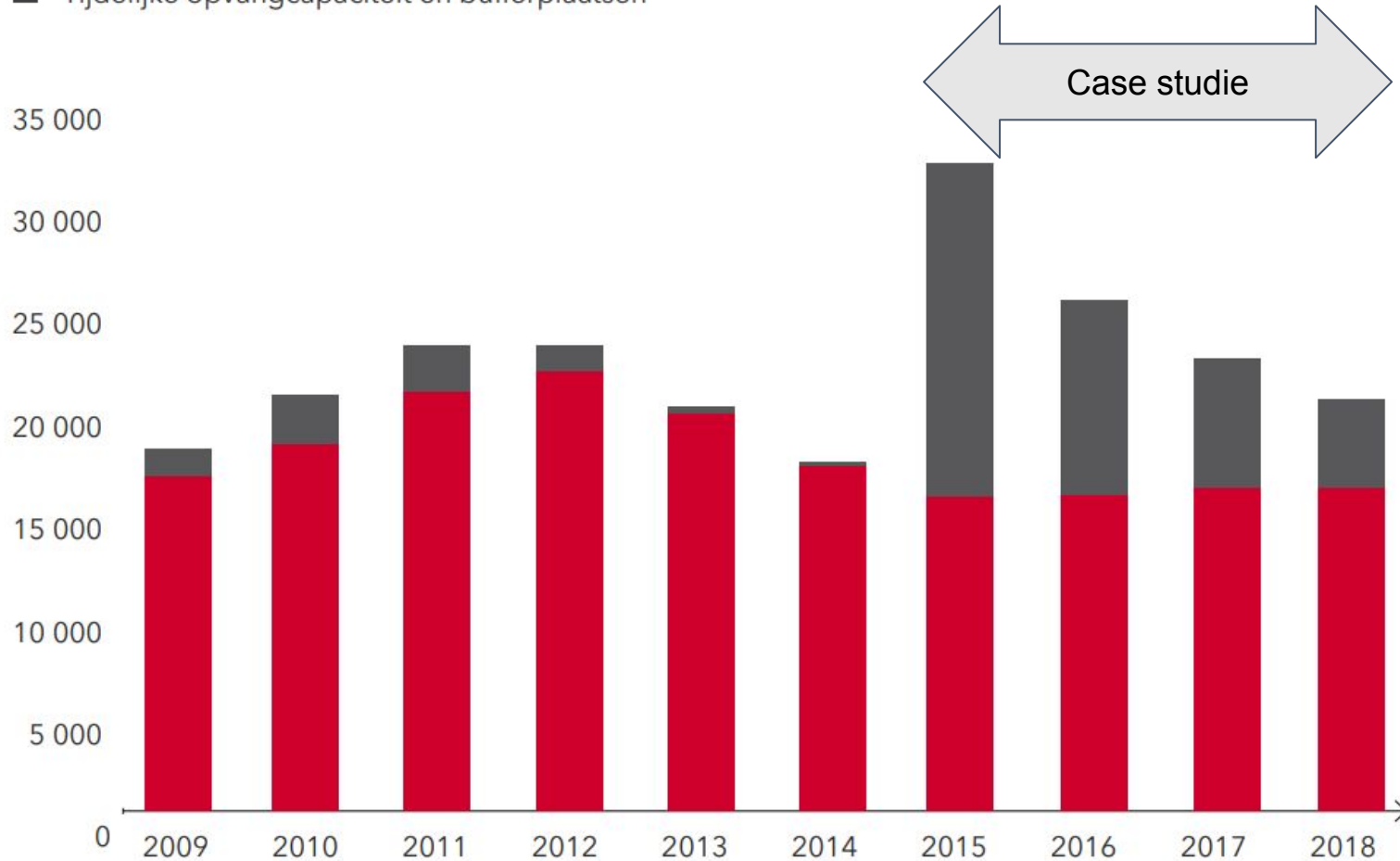
Bron: Eurostat: "asylum and first time asylum applicants, annual aggregated data"

Opvangcapaciteit

Situatie eind december van elk jaar

- Structurele opvangcapaciteit
- Tijdelijke opvangcapaciteit en bufferplaatsen

Bron: Fedasil Jaarverslag 2018

Bevindingen

- Lokale in context van ‘multi-level governance’
- Structuur van de netwerken
- Evoluties
 - Netwerken zelf
 - Organisaties
- Institutionele gelaagdheid
 - PA, NPM, NPG
- Boundary spanning (*drie vormen*)
- Politiek leiderschap
- Politisering (*twee strategieën*)

Structuur van de netwerken

Lokale netwerken voor vluchtelingen

	Gent	Sint-Niklaas	Mechelen
Structuur	Verticale integratie: - Stuurgroep (overheid) - Plenaire bijeenkomst - 3 Werkgroepen	Structureel overlegplatform	Tijdelijk overlegplatform
Opvangcentrum 2015-2016 (# plaatsen)	03/2016 - 03/2017 250 tijdelijke opvang	(1) 09/2015 - 12/2020? 500 tijdelijk (2) Sinds 2001 150 'permanent'	03/2016 - 12/2016 150 tijdelijke opvang
	+ opnieuw 'begin 2020'		+ 03/2019 - 12/2020

Gent: 'Taskforce Vluchtelingen'

Structuur netwerk

Stuurgroep: lokale overheid

Werkgroepen: overheid & middenveld

1. Opvang

2. Vrijwilligerswerk & Sensibilisering

3. Integratie:

- Wonen

- Onderwijs

- Werk

- Gezondheid

- Vrije Tijd

- Taal

- Sociale relaties

Actoren (los van structuur)

Lokale Overheid

- dienst asielbeleid
- dienst wonen
- dienst cultuur
- sportdienst
- "vrijwilligerspunt"

- Facility Management
- OCWM
- Stedelijk opvanginitiatief
- *In-Gent (EVA)*
- *Kabinet schepen*

Andere overheid: Fedasil; VDAB

Privé: G4S Care (Reno)

Middenveld

- SeSo vzw
- CAW Oost-Vlaanderen
- Hart voor Vluchtelingen
- Vluchtelingenwerk Vlaanderen
- Vereniging van Gentse moskeeën
- Bisdome Gent
- Huurdersbond
- Caritas International
- CGG Eclips
- Victoria Deluxe

- Cirq vzw → Refu Interim
- Vzw Jong
- Kras vzw
- NTGent
- Critical Mass Gent
- JES vzw
- Dine With Us
- Netwerk Planeet Gent
- Vormingplus

Sint-Niklaas: 'Vluchtelingenoverleg'

Lokale Overheid	
Politiek: ● Burgemeester ● Schepenen: ○ welzijn & integratie ○ onderwijs ● OCMW-voorzitter	Administratie: ● Gemeenschappelijke cluster Welzijn Stad & OCMW ○ OCMW ○ team integratie en vluchtelingenmedewerker ○ team diversiteit ○ team samenleving en preventie ○ stedelijk basisonderwijs ○ woonwinkel ● Dienst bevolking (team vreemdelingen) ● Dienst huisvesting ● Flankerend onderwijsbeleid
Vlaamse overheid	● Agentschap Integratie en Inburgering Oost-Vlaanderen ● VDAB
Middenveld	● Rode Kruis (opvangcentra, in opdracht van Fedasil) ● CAW Oost-Vlaanderen ● Vluchtelingen Onthaal Sint-Niklaas vzw (VLOS)

Mechelen: 'Coördinatiegroep'

Lokale Overheid	Administratie ● Sociaal Huis: secretaris, staf, sociale zaken ● Dienst Samenleving ● Dienst Wonen ● Uitvoeringsdiensten / Noodplanning ● Dienst Marketing en Communicatie ● Operationeel coördinator Vluchtelingenopvang (vanaf 3 okt 2016) Politie
Vlaamse overheid	● Agentschap Integratie en Inburgering ● Kind en Gezin (soms)
Middenveld	● CAW Boom-Mechelen-Lier ● Emmaüs vzw ● Steunpunt Asiel & Migratie vzw ● Rode Kruis (opvangcentrum) (aanwezig vanaf 3 okt 2016) ● Welcome in Mechelen (12 juni 2017)

Evoluties van netwerken

1. Netwerken zelf evolueren

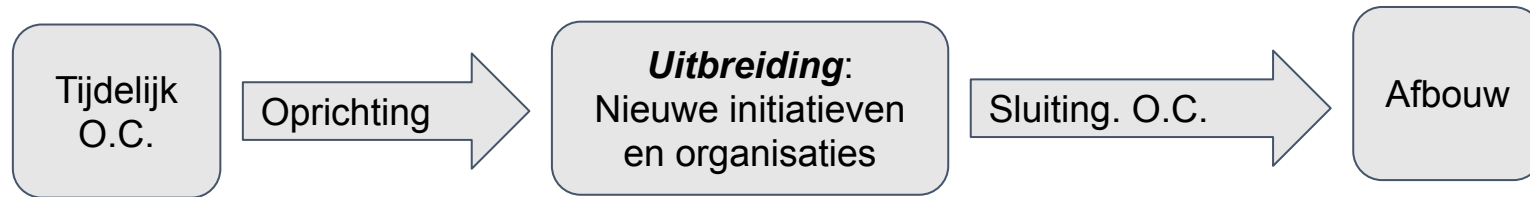
- Nieuwe organisaties / initiatieven
- Mogelijkheid voor institutionalisering?

2. Relaties van organisaties tav overheid evolueren

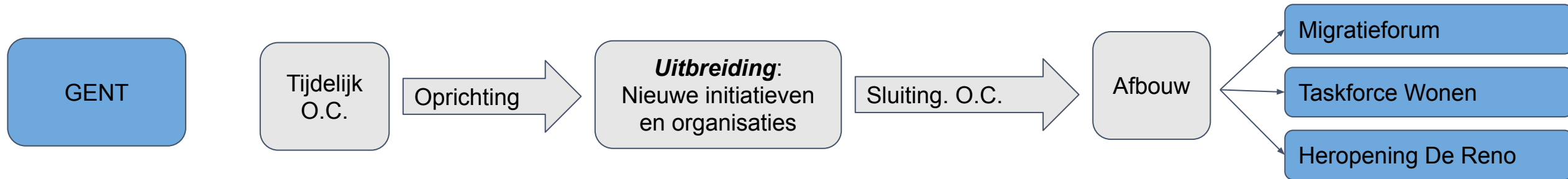
- Zowel binnen als buiten het netwerk

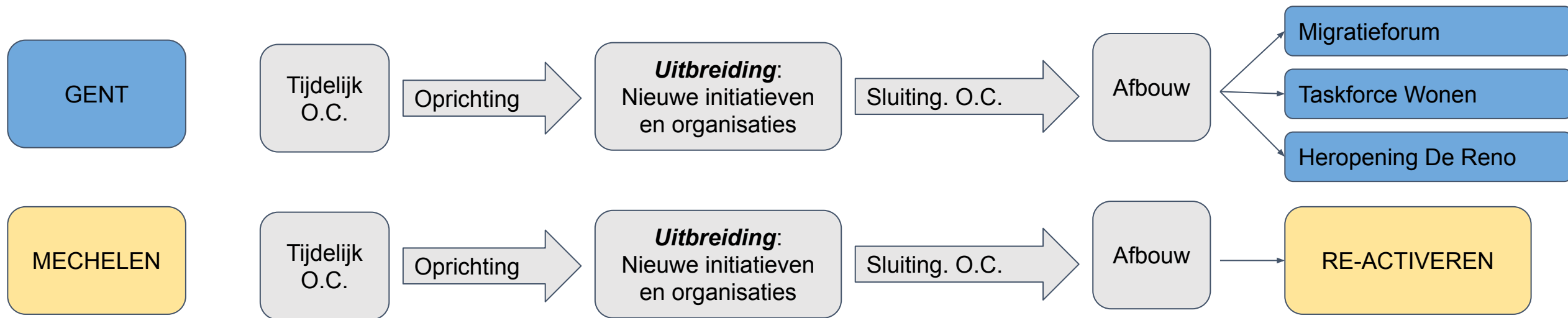
Netwerken zelf: institutionalisering?

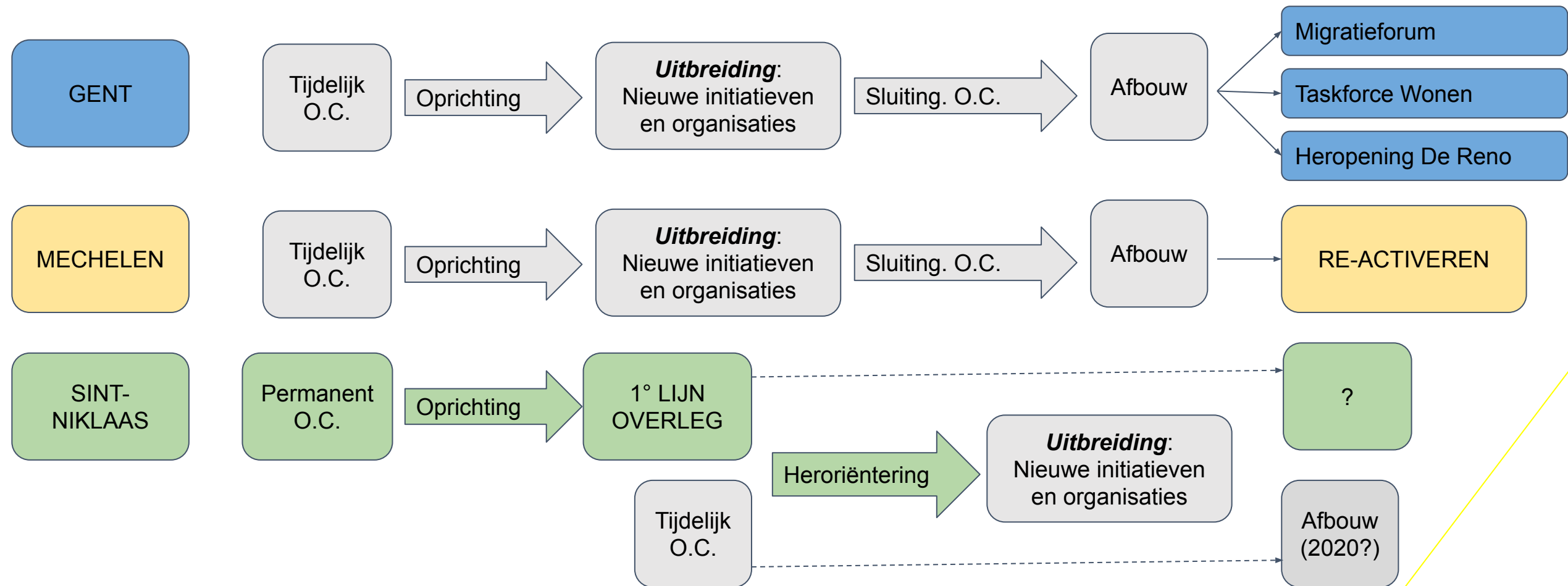
Netwerken zelf: institutionalisering?

Netwerken zelf: institutionalisering?

Netwerken zelf: institutionalisering?

Voorbeeld 1: VLOS Sint-Niklaas

FASE 1: SAMENWERKING

**Vluchtelingenonthaal
Sint-Niklaas (1997-99)**

**Samen met Stad, OCMW
en Sociaal Centrum:**
Opvang en Begeleiding

'99: medewerker stad

→ 'Vluchtelingen-
ondersteuning Sint-Niklaas'

FASE 2: VERANDERINGEN LANDSCHAP

2001: Opvangcentrum

2015: Agentschap I & I

Doelgroep wijzigt:
'Mensen zonder wettig verblijf'
→ '*daar waar overheid niets of te
weinig voor doet*'

FASE 3: PRAGMATISCHE VERSTANDHOUDING

- Kleine lokale subsidie
- Geen gezamenlijke 'opvang'
- Informele administratieve uitwisseling
- Overleg zonder tegenstellingen 'op te lossen'

Voorbeeld 2: Een Hart voor Vluchtelingen (Gent)

FASE 1: SNELLE GROEI

Oproep krijgt succes

Nood aan opslag
→ infrastructuur

Nood aan begeleiding

FASE 2: INSTITUTIONALISERING

Taskforce

Politieke steun:

- Formalisering
- Financiële steun
- Professionalisering
- Uitbreiding werking ('iedere Gentenaar')

FASE 3: ONZEKERHEID?

Vlaamse financiering loopt af

- Nog kort lokaal verder
- Wat daarna?

Spanning: Positie van EHVV tav andere armoedeorganisaties

Multi-level

Multi-level: lokale <> bovenlokale

- Internationale mensenrechten
- Europese verdragen & richtlijnen
 - Opvangrichtlijn, Kwalificatierichtlijn, ...
- Federaal beleid
 - Verblijfswet
 - Opvangbeleid
- Vlaamse beleid
 - Integratie & Inburgering → Agentschap
 - Tijdelijke bijkomende middelen 2016-2018

Voorbeeld: creëren van agentschappen

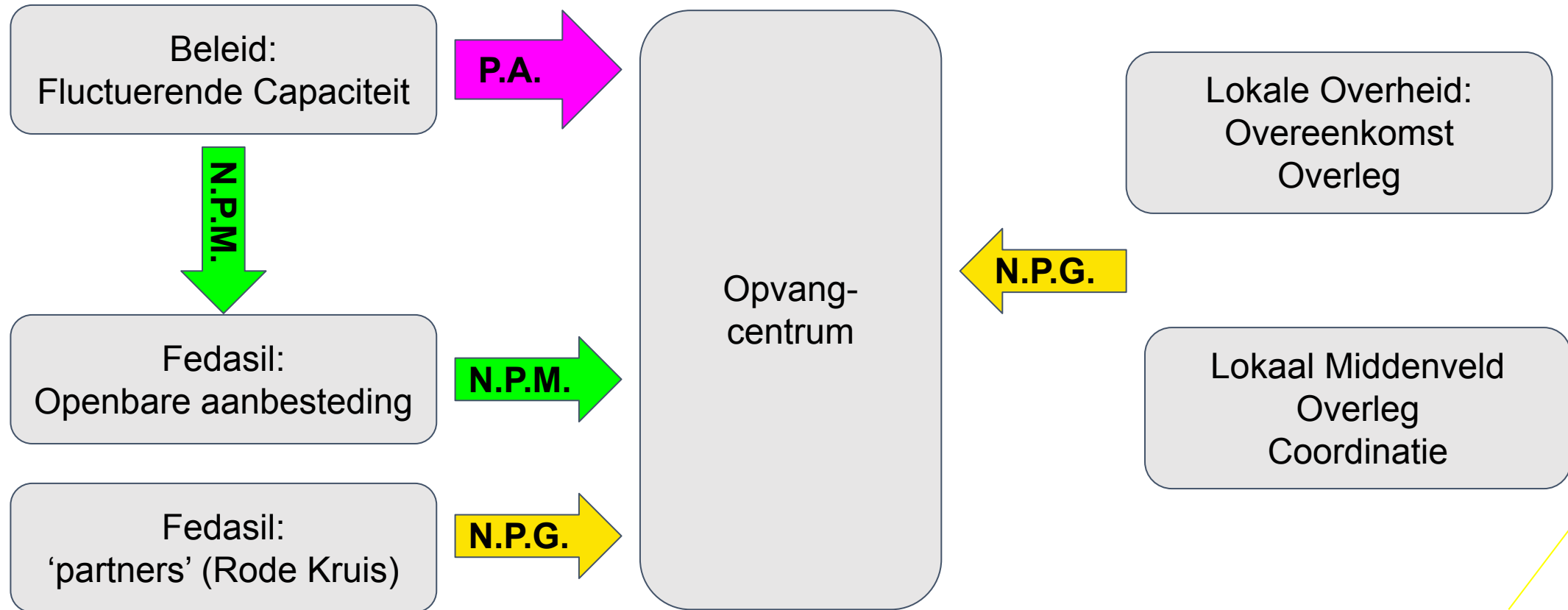

"inkanteling" van
bestaande organisaties
(integratiecentra en
onthalpbureaus) in nieuwe
agentschappen

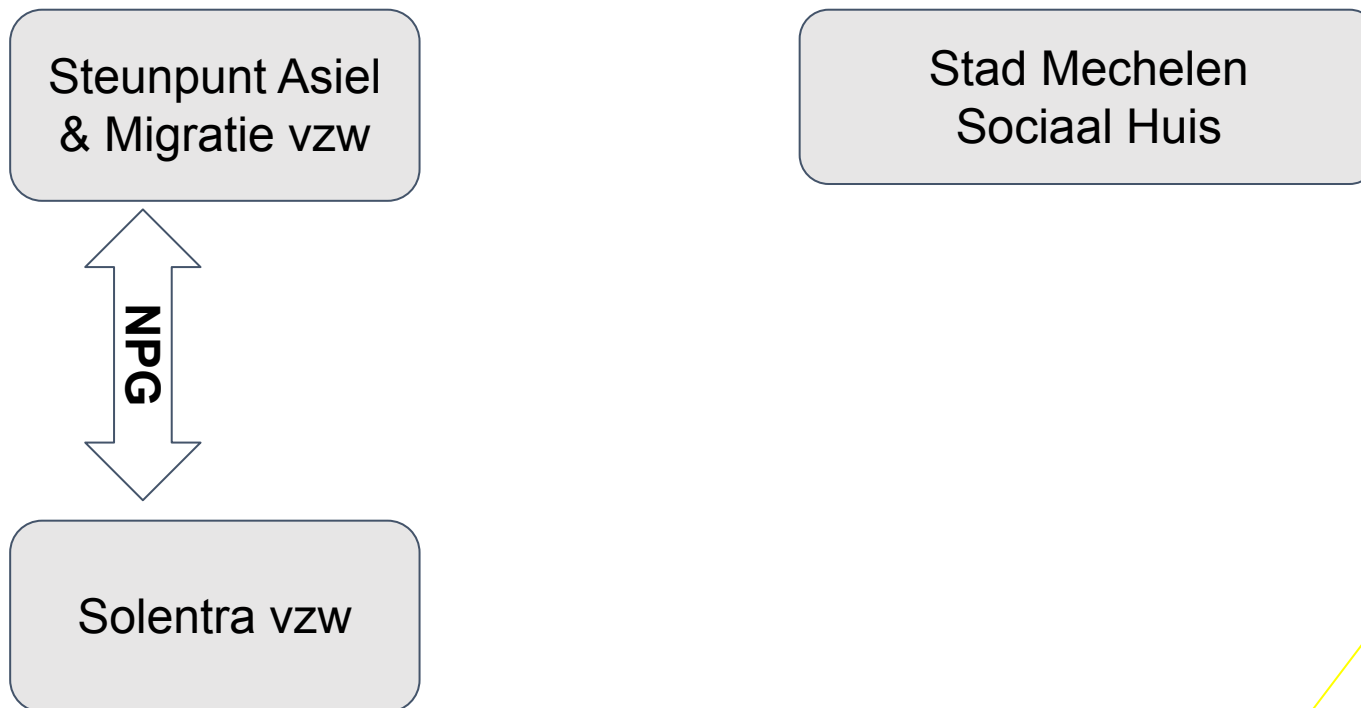
Institutionele gelaagdheid

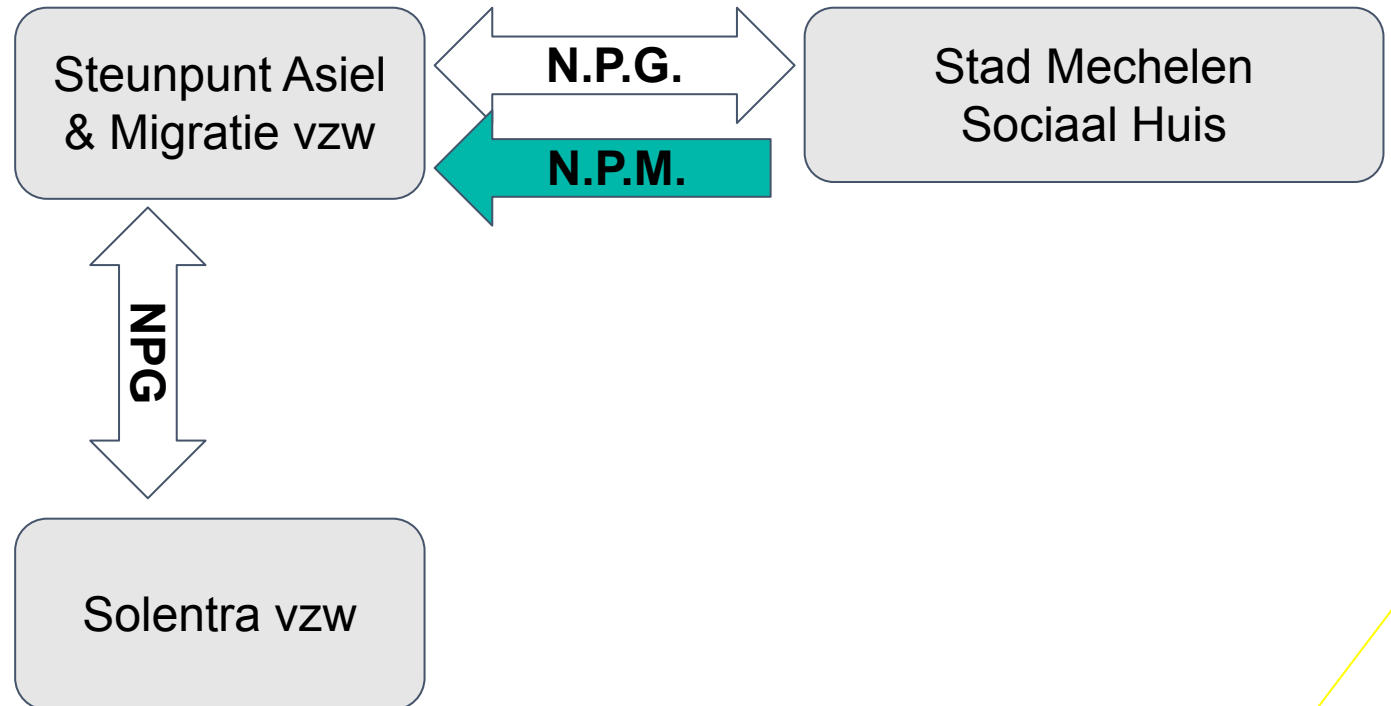
Voorbeeld 1: Opvangbeleid

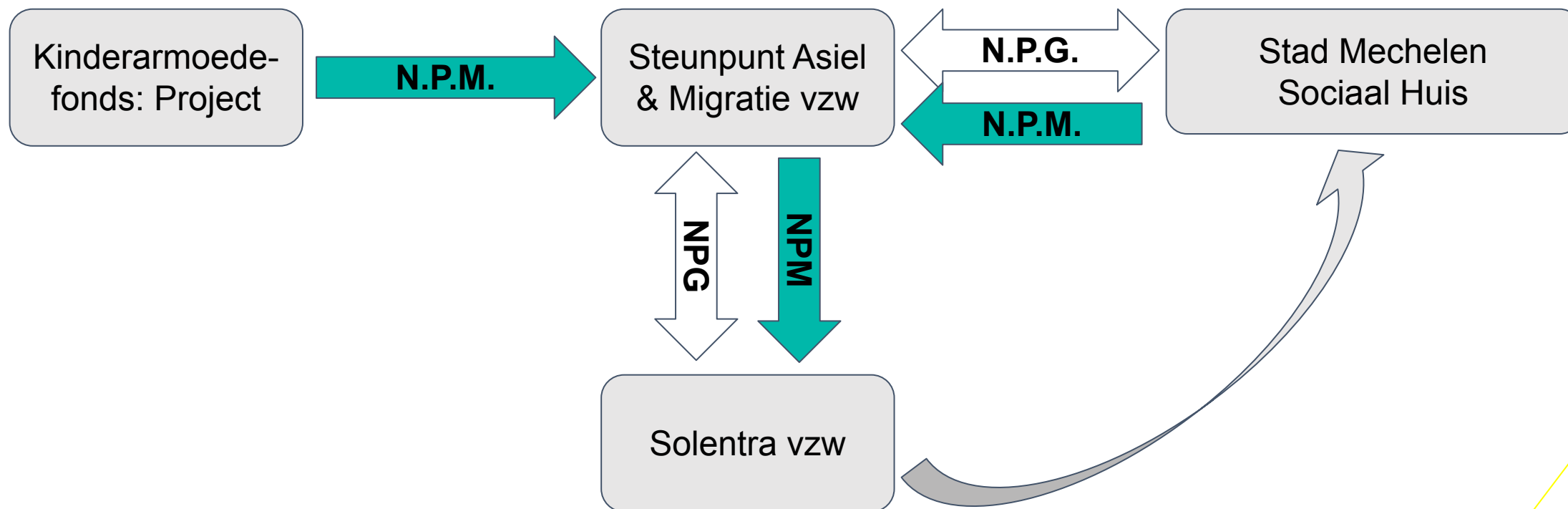
Voorbeeld 2: Solentra vzw

Voorbeeld 2: Solentra vzw

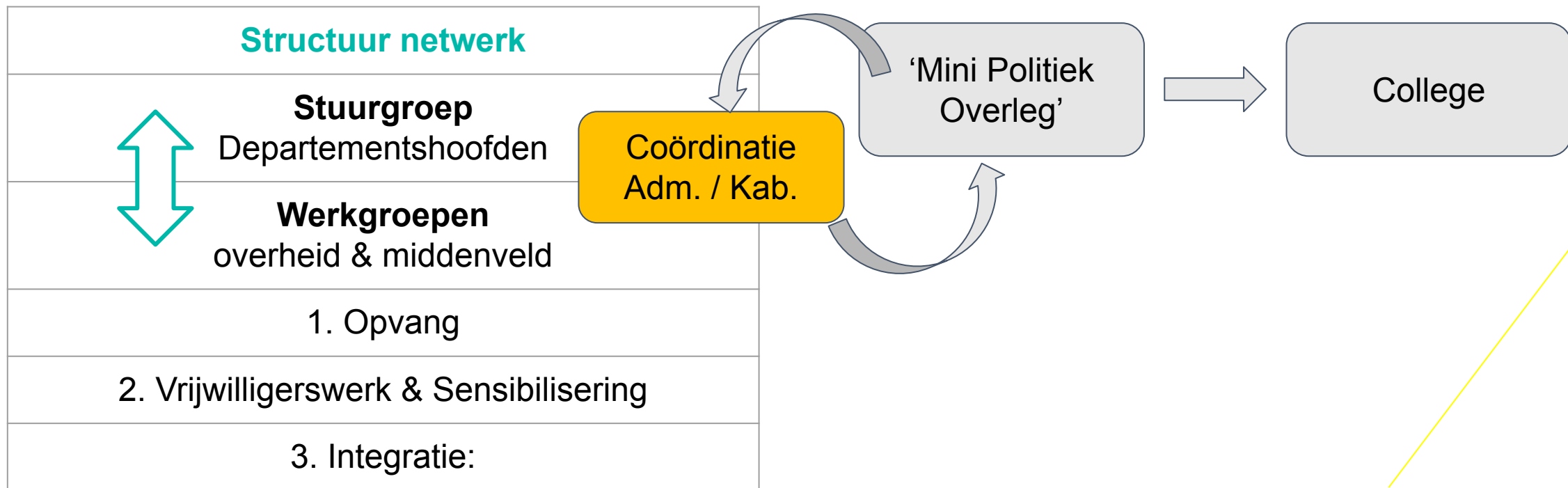

Voorbeeld 2: Solentra vzw

Voorbeeld 3: Taskforce Gent

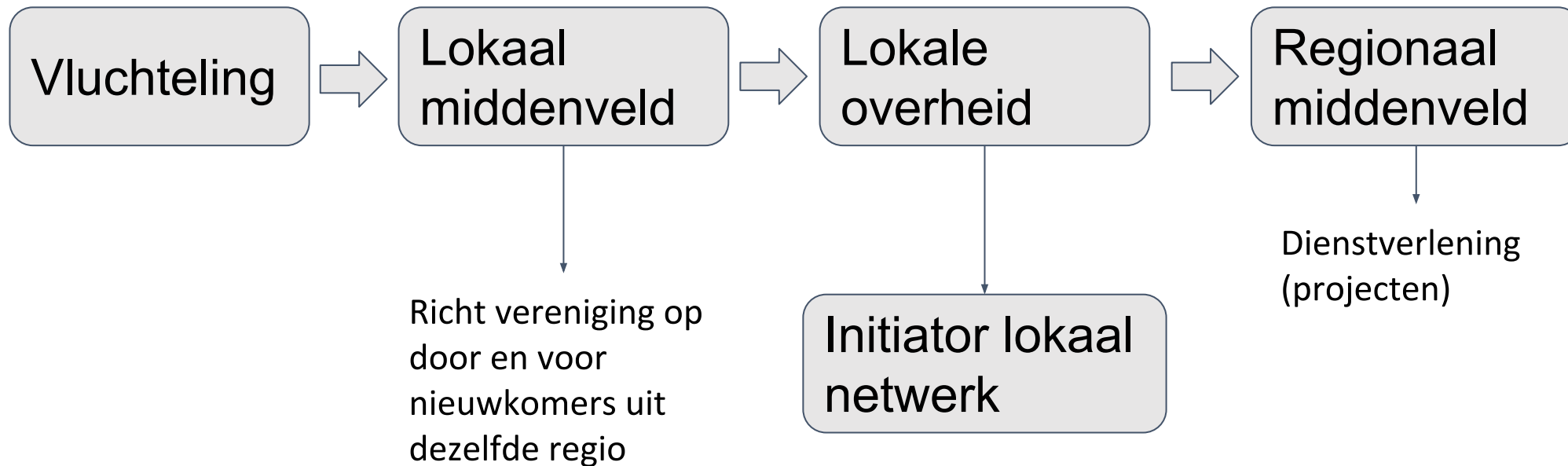
Netwerken als 'aanvulling' → 'sense of urgency'

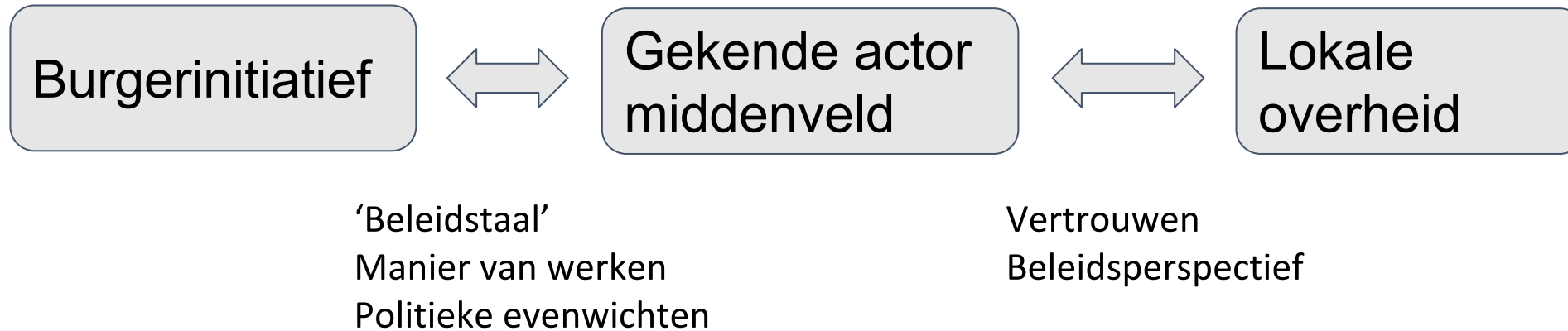
Boundary spanning

Voorbeeld 1: 'Polyvalente actor'

Voorbeeld 2: 'Vertaler'

Voorbeeld 3: 'Coördinator' (overheid)

Type 1: Ambtelijk

MECHELEN

Coördinatiegroep
+ Operationeel coördinator

we/: maandelijkse politieke
rapportering, individuele opvolging

Type 2: Ambtelijk / Politiek

GENT

Algemeen coördinator + Politiek Kabinet
→ Gezamenlijke coördinatie
→ Opvolging + 'politiek gewicht'

SINT-NIKLAAS

Platform met politiek + administratie

Politiek leiderschap

Drie dimensies:

1. Initiëren van het netwerk
2. Uitdragen van een visie
3. Bereikbaarheid

Voorbeeld:

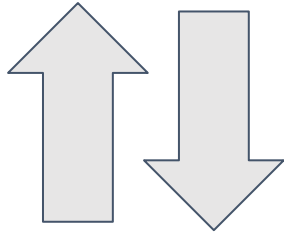
- Mechelen: burgemeester
- Gent: schepenen
- Sint-Niklaas:
 - Eerder pragmatische houding dan ‘visie’
 - Verlenen van ‘politiek gewicht’

Politisering

Politisering: 'Mensen zonder papieren'

Organisaties: vanuit dienstverlening ('overheidsfalen')
in een veranderende omgeving

Strategie 1: Pragmatische verstandhouding

Strategie 2: Gezamenlijke lokale politiek ontwikkelen

Voorbeeld 1: VL0S vzw

- een sociale kruidenier (bereik van ca. 120 personen per week)
- een 'Bazaar' en 'Magazijn' (materiële hulp)
- sociale activiteiten
- medisch kabinet (3 dagen per week)
- individuele administratieve en juridische begeleiding (vooral in functie van de asielprocedure).
- opvang: aantal woningen voor mensen in een precaire situatie die ze verhuurt of gebruikt als noodopvang.

Voorbeeld 2: Steunpunt Asiel & Migratie vzw

- toegang tot geestelijke gezondheidszorg en psychische hulp (i.s.m. Solentra)
- integratiegerichte begeleiding → doorverwijzing
- vrijwillige terugkeer (sinds 1994)
- vrijwilligersnetwerk
 - onthaal, voedselbedeling
 - wegwijs maken in de stad
 - cultuurparticipatie
 - computerruimte
- sensibilisering

Beiden voorbeeld van evolutie in gewijzigde omgeving

Lokale pioniers

(in)formeel
partnerschap met
lokale overheid:
geven lokale veld
vorm

Generalistisch

Veranderingen in de 'omgeving'

Hertekening landschap:

- Opvang- en asielbeleid (opvangcentra)
- Verdwijnen individuele opvang Caritas
- Integratiebeleid: Agentschap I & I

Lokale overheid ook eigen diensten

Nieuwe posities:
'meer afstand'

Doelgroep: 'mensen
zonder wettig verblijf'

Gespecialiseerd: daar
waar anderen
(overheid) niet of
onvoldoende aanwezig

Strategie 1: Pragmatische verstandhouding

Doelgroep: ‘Mensen zonder wettig verblijf’

Overheid en middenveld elk eigen doelstellingen
‘Politieke tegenstelling’

- Overleg en contact blijven mogelijk
- Samenwerking rond andere thema’s

Impact bovenlokale beleid

Strategie 2: Gezamenlijke lokale politiek

Doelgroep: ‘Mensen zonder wettig verblijf’

Taskforce Gent: aanzet lokale politiek?

Stuurgroep binnen kader van Taskforce

- Vooral actoren lokale overheid + CAW
- Uitwisselen, informeren, ondersteunen
- Geen formeel politieke bekrachtiging

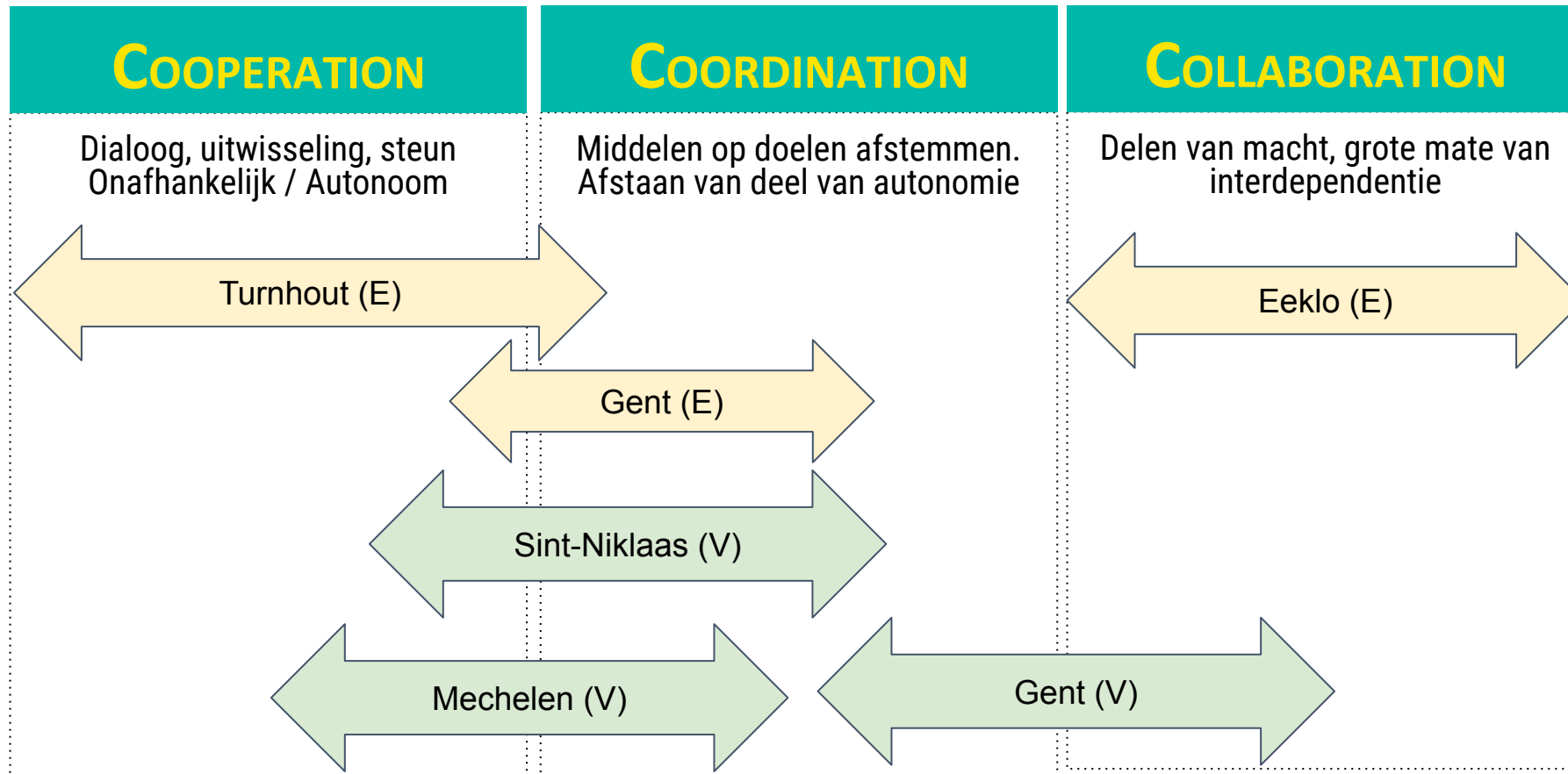

Algemeen Besluit

1. 'Collaborative' Netwerken?

Lokale netwerken zijn een niche → 'collaborative' netwerken een niche binnen de niche
 Geen 'zuivere' types → bewegingen tussen types, ook binnen zelfde netwerk

2. Netwerkanalyse = 'ontrafelen'

Macro

- Verhouding overheid / markt / gemeenschap
- Internationale evoluties → lokale 'capaciteit'

Meso

- Organisatie van bovenlokale 'beleidsdomeinen'
- Institutionele gelaagdheid
- Posities in middenveld ('nieuw', 'gevestigd', belangen, ...)

Micro

- Informele relaties op het terrein, in de stad
- Boundary spanners vanuit overheid & middenveld
- Politiek leiderschap

3. Institutionele gelaagdheid

PA / NPM / NPG → krijgen pas betekenis in praktijk

Betekent ook dat 'netwerken ≠ NPG'

Voortdurend vermengen van 'modellen'

Geen netwerk wordt 'gedomineerd' door bepaald model

Belang van impact bovenlokale

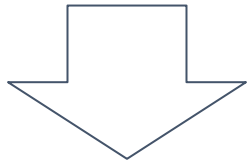
- energiebeleid, ruimtebeleid
 - migratiebeleid, opvang, integratie
- dat zelf ook weer 'mix' van elementen is

4. Professionalisering

Belangrijke rol lokale overheid → financiële steun
→ vaak ook met bovenlokale middelen (projecten, 'crisis')

Impact op middenveldorganisatie
+ zo ook op het netwerk

Zorgt voor professionalisering organisaties
Biedt mogelijk voor versterking 'dienstverlening'
→ brengen zo netwerk-dynamiek op gang

5. Politisering

1. Politisering?

- Start van CSI: drie vormen → 'leefstijl', 'deliberatie', 'agonie'
- Cases tonen het 'politieke' vanuit praktijk, 'dienstverlening'
- Vierde vorm → 'alternatieve instituties uitbouwen'

2. Politisering & (partij)politiek

- strategie middenveld: 'politiek neutraal' zijn = 'partijpolitiek' neutraal'
→ werken met verschillende ideologische visies
- aan 'politiek doen' (politisering) zonder 'kleur' (partijpolitiek)

3. 'Praktijk' van het lokale

- impact van 'wicked issues' op het lokale
- 'compromis' (pragmatische relatie) <> 'consensus' (conflict vermijden)

6. Evolueren

Evoluties *van* het netwerk

- van overleg tot samenwerking (en vice versa)
- ad hoc tot geïntegreerd

Evoluties *in* het netwerk

- nieuwkomers die institutionaliseren
- ontstaan van nieuwe posities

7. Verschillen tussen onze 'cases'

Markt / Gemeenschap

- energie: relatie overheid / markt / burger
- vluchtelingen: relatie gemeenschap / overheid

Politiek leiderschap

- sterker aanwezig in cases vluchtelingen
- energie: vanuit dynamiek ambtenaar/middenveld → 'technisch'?

8. Verzakelijking van beleid?

Verzakelijking

= minder beweging, meer focus op beheer, management, efficiënte aanpak

Onderzoek toont genuanceerd beeld

Zeker aspecten van 'beheren' van problemen, waarbij relaties geformaliseerd worden in contracten/convenanten; waarbij overheden taken 'uitbesteden' of 'verzelfstandigen'

Maar we zien ook hoe op het terrein ruimte ontstaat voor nieuwe initiatieven en lokale politieke dynamiek

9. Boundary spanning

Proactief de grenzen tussen de organisaties in het netwerk overstijgen
→ ambtenaren, politici, vrijwilligers, professionals uit het middenveld

Politiek – ambtelijke verhoudingen

klassieke' idee: politiek >< ambtelijk

Onderzoekt toont dynamische relatie:

- zeker in netwerk-cases, focusgroepen af en toe
- initiatief nemen < > 'ruimte' geven/krijgen/nemen
- netwerken en politieke dynamiek kunnen elkaar versterken

contact

raf.pauly@ugent.be
tess.hitchins@ugent.be
filip.derynck@ugent.be

[@alteraf](https://twitter.com/alteraf)
[@CSIFlanders](https://twitter.com/CSIFlanders)

UNIVERSITEIT
GENT

Dept. Bestuurskunde en Publiek Management
Universiteit Gent

www.ugent.be/eb/publiek-management/

CSI
FLANDERS
Stimuleert innovatie
in het middenveld

Civil Society Innovation Flanders

www.middenveldinnovatie.be